Дика гуска — це таки справжня гуска, тільки — дика.

Її можна їсти, — так, як і свійську гуску, — з пряженою капустою або з яблуками, з гречаною кашею і так.

Різниця між дикою гускою й свійською гускою та дикою качкою така, що дика гуска ніколи не плодиться в нас на базарах, і для того, щоб її смажити навіть так, без пряженої капусти й без яблук, — її обов'язково треба заполювати. А заполювати дику гуску не легко, бо вона в нас на Україні дуже-дуже рідко плодиться, а тільки перелітає навесні на північ, а восени — на південь, — отже, тільки ранньою весною й пізньою осінню можна похвастатися, що:

— Та, — мовляв, — гусей там набив! Приходьте!

Говоримо ми це без ніякої пихи, говоримо ми це із скромністю, властивістю, як ви знаєте, притаманною кожному спражньому мисливцеві.

Полювали ми з приятелем пізно восени дикі качки на річці Оскіл, на Куп'янщині.

Річка Оскіл — чудесна річка, з прозорою, лагідною водою, з очеретами та пахучою осокою по берегах, з затоками й рукавами, з широкими на лівому березі луками, що дивляться на світ божий незчисленними очима-озерами, порослими зеленими-зеленими шовковими віями.

Та й не тільки цим славна річка Оскіл, а славна вона найбільше тим, що водиться в ній дуже рідкісна риба — верезуб.

А може, й не верезуб, а щось інше, а тільки я прекрасно пам'ятаю, що один рибалка дуже давно нам розповідав, що в їхньому Осколі таке плаває, що більше такого ніде не плаваа.

Ну, бог з ним, хай плаваа.

Полювати ми, значить, полювали там дикі качки, довгенько щось полювали та й заполювати дику гуску — казарку.

Правду, як і завжди, казавшії, дика гуска ота повз нас і не летіла, і не пливла, проте ми її заполювали.

Як це робиться, говорити не буду, бо у всякого мисливця у полюванні єсть свій стиль, отже, трудно мені все це так типізувати, щоб зрозуміло було всім.

Заполював гуску мій приятель, бо в нього було більше набоїв, а я свої гроші забув удома.

Але він мене заспокоїв.

— Ти, — каже, — не хвилюйся і з заздрощів не мінись: їстимемо разом!

Казарка була бита на крило, а так більше нічого в неї прострелено не було, і вона собі ходила, і навіть, доки ми збиралися їхати на станцію, ходила по хаті, й почала вже їсти крихти з паляниці й пити воду.

Ми довгенько збиралися виїздити на станцію, довгенько й дуже любо та мило прощалися з хазяями, де зупинилися, бо дуже вони були симпатичні люди, потім співали отієї, як пак вона? — та отієї, що ото:

Де ти, хмелю, хмелю, зимугаз, Що й не розвивався...

Як Їхали на станцію, співали вже не про хміль, а про огірочки:

Сама буду поливати Дрібною сльозою...

А хазяїн, сидячи на возі, дуже голосно й високо-високо виводив:

...СЛЬО-0-З-0-0-0 0-0-Ю!

Так голосно й так високо, що вискакували з дворів люди й дивилися нам услід.

— Що воно таке? — питалися.

— Охотники поїхали! Співали ми аж до самої станції. На станції сердечне попрощалися з хазяїном і сіли у вагон.

Нам з приятелем хотілося співати ще й у пагоні, але на бойові й героїчні пісні в пас не вистачало вже в голосах металу, і спромоглися ми тільки на журно-мінорне:

Думи мої, думи мої, Лихо мені з вами.

Дійшли до запитання:

Чом вас лихо не приспало, Як свою дитину? — та й замовкли.

Позіхнули й сказали один одному:

— Будемо, мабуть, спати!

А гуска-казарка з нами.

Лаштуємося ми спати.

Кошика, куди б можна було посадити казарку, в нас не було, до авоськи у той час людство ще взагалі не додумалось, — постала, отже, проблема, де гуску приткнути.

Їхали ми у м'якому вагоні.

Приятель таки додумався:

— Я, — каже, — візьму її до себе, на верхню полицю! За мною вона й сидітиме! Сплю я не дуже міцно, скорше — сторожко я сплю, от я її й утихомирюватиму, як вона занепокоїться!

— Ну, — кажу, — добре! Полягали.

Прокинувся я вранці, дивлюсь — сидить мій приятель, спустивши із верхньої полиці ноги, й мугиче:

Чом вас лихо не приспало, Як свою дитину?

— Чого, — питаю, — виводиш такої сумної та ще й зранку?

Приятель, нічого не кажучи, простягає назад себе руку, щось таке бере й показує.

Дивлюсь: казарка.

Але вже не жива, а мертва.

— Упокоїлась? — питаю. — Як же це так?

— Виходить, — каже, — приспав! А я ж сплю не дуже міцно, — скорше сторожко я сплю! І от бачиш!

— Та бачу, — кажу. — То ти й співав би вже:

Чом вас лихо не приспало, Як я дику гуску?

Дискусії про те, як вважати тепер гуску: чи її забито на полюванні, тобто вона законна дичнна, чи вона упокоїлася власною смертю, тобто вона дохла, — тривали недовго.

Ухвалено було вважати її за законну дичину, бо ж її таки було, хоч і на крило, а проте підстрелено, і що вона, як дуже часто трапляється з підранками, потім потихесеньку дійшла.

А про те, що казарка спала з приятелем на верхній полиці, у м'якому вагоні, в поїзді Куп'янка — Харків, забути і нікому не говорити.

Так і зробили.

Гуску з'їли по приїзді на другий день.

Усі кріпко хвалили смачну гуску, а хазяйка одрізала в неї крила, стулила їх, ніби як віялом, і заходилася прибивати їх якраз проти писемного стола в кабінеті мого приятеля, щоб і кабінета прикрасити, і щоб крила ті повсякчасно нагадували йому щасливе його полювання на диких гусей.

Приятель дивився на таку до себе увагу та лагідно й каже дружині:

— Дякую тобі, моє серденько, за таку твою увагу до мене, але я дуже тебе прошу: прибий ці крильця у себе над туалетним столиком, бо вони дуже красиві, вони так оздоблять твою кімнатку! Та ще, до того, це буде мій тобі, моє серденько, скромний подарунок.

Та й поцілував мій приятель свою симпатичну дружину.

А вона його поцілувала.

. Як вороги взагалі весняної охоти ми здебільша полювали дикі гуси восени, коли вони летять у вирій, зупиняючись у нас на Радянській Україні, щоб відпочити й попастися на смарагдових врунах буйної озимини.

Вночі вони пасуться, а вдень прилітають на озера 1 плавають собі, весело ґелґочучи.

Одно кепсько, що ніколи вони не плавають біля берега, а плавають серед озера, озера вибирають великі, так що заполювати їх дуже й дуже нелегко.

Дика гуска — птиця вельми обережна й вельми сторожка, підкрастися до неї важко.

Випадково, ясна річ, може на вас налетіти табун гусей, випадково іноді можете і натрапити на гусячу зграю, виткнувшись зненацька з-за очерету, — але що то за полювання, коли воно випадкове.

Справжній мисливець на випадковість не розраховує, йому інтересно полювати за певним планом, за певною системою!

Випадково можна і тигра бахнуть, але з цього випадку ніхто не дасть вам назви:

"Тигряча смерть!"

Одної благодатної осені ми з приятелем вирішили пополювати дикі гуси як слід, по-справжньому.

Ми знали велике озеро, де щороку гуси восени спинялися й жили тижнів зо два, а то й більше.

Говорили ми про охоту на гусей, сидячи на лузі під ожередом сіна, увечері, після того як постояли на качачому перельоті.

Був іще з нами чудесний охотник Йосип Євдокимович, у якого ми зупинялися, приїздивши з города на охоту.

Слухав він, слухав наші суперечки, а тоді й каже:

— Ні, хлопці! Дика гуска не така вещ, щоб так легко було її встрелити. Дика гуска — звір дуже мудрящий, і підлізти до неї нікоторого способу ніт! Сорок два роки я охочусь, бачив тих гусей отут, на озері, силу-силенну, а щоб хоч одну встрелити, та так-таки й не встрелив. А один спосіб, щоб гусей настріляти, знаю. Пан один колись сюди до нас приїздив з города. Да! Це ще було, от не пригадую, чи після турецької війни, чи після гапонської. Ні, мать-таки, після гапонської. Так-так, після гапонської, бо після турецької я ще парубком був, а після гапонської Василя мого ми хрестили. Після гапонської, значить! Да! Так панові тому дуже кортіло гусей настріляти! От він і придумав. Узяв велику бочку, обтикав її всю бур'яном та серед озера й затопив. Накидав на дно важкого каміння та й затопив серед озера. Так, щоб можна було в неї влізти, сидіти й стріляти. І зробив він це задовго перед тим, як гуси прилітають, щоб птиця звикла, що щось таке стирчить в озері. Тоді вона не боятиметься ні сісти біля бочки, ні підпливати до неї, а озеро, ви ж знаєте, хоч і велике, так неглибоке, — поставити серед нього бочку можна. Поставив він...

— Ну, й настріляв? — з цікавістю запитали ми.

— Настріляти він, що й казати, не настріляв, бо в суботу перед неділею, коли він мав приїхати й у бочку сідати, капосні хлопці з бочки

каміння повикидали й цілу ніч з тією бочкою в озері товклися! А спосіб, самі бачите, дуже хороший!

Ми вхопилися за цей спосіб.

Дістали підходящу бочку, поставили її, накидавши на дно великого каміння й обтикавши бур'яної, серед озера, за тиждень приблизно до того, як мали прилетіти гуси.

Приятель на той час узяв собі відпустку й наглядав за бочкою, щоб, бува, й з нас хлопці не покепкували, як з того пана...

Поставили ми її в неділю.

А на другу неділю мав приїхати й я, — передбачалося, що за тиждень уже будуть гуси.

Я приїхав у суботу надвечір.

— Гуси вже, — каже мені приятель, — появилися. І не дуже бочки бояться! Підпливають до неї, та й, летячи на озеро, не бояться біля неї сідати. Сьогодні можна вже в бочку сідати. Так як ми будемо, — питає приятель, — жеребок тягтимемо, кому першому сідати, чи як?

— Сідай, — кажу, — ти перший, а я завтра вночі сяду, бо одпросився я до вівторка.

— Добре!

Так ото ми й вирішили.

Тоді, правду казавши, не дуже ми додержувалися святого охотницького правила, а саме: ідеш на озеро, так заряджай добре рушницю і не надто заряджайся сам.

Вискочило це правило у нас тоді з голови.

Перед виходом на озеро сіли ми вечеряти.

Довгенько вечеряли, бо йти сідати в бочку треба було перед світом — не лягати ж спати, а то ще проспиш! От ми собі й вечеряли!

Перед світом вийшли.

Рушниці, хоч і важко було йти, ми, проте, взяли, взяв приятель з собою в бочку ще пляшку отого, що гріє (на випадок — змерзне!).

Прийшли ми до озера, чимало там пововтузилися, доки приятель у човна сісти поцілив, а таки, кінець кінцем поцілив...

Одвіз я його до бочки.

Біля бочки теж чимало клопоту було, доки я його в ту бочку посадив.

Посадив і поплив до берега.

Не встиг од'їхати метрів з півсотні, чую — гукає:

— За твоє здоров'я! Холодно! Доїхав я до берега, підтягнув човна і сів під копицею.

Надійшов і Йосип євдокимович. Сидимо, куримо. Коли це:

— Р-р-рятуйте!—крик з озера: — Пер-рекину-лась! Равненія потеряв!

— Бреди, — кричу, — до берега!

— Не вибреду! — кричить. — Мулько! Ми з Йосипом Євдокимовичем на човна — і до бочки...

Під'їздимо, — бочка плаває, а приятель усе чогось поринути хоче.

— Чого ти ніби пірнути хочеш? — питаємо.

— Р-р-р-ушниця пірнула!

— Ну, вилазь уже на човна!

— А р-рушннця?

— Потім рушниця!

Витягли ми його на човна, транспортували до берега. Сів він під копицею, зубами цокотить.

А тут уже й сонечко виткнулося...

Роздягся Йосип Євдокимович, сів на човна, поплив на те місце, де стояла бочка, зліз з човна, побродив трохи й витягнув рушницю.

— Чого тебе, — питаю я в приятеля, — чорти перекинули?

— Ба-ба-ба-ла-лансу не вийшло!

— Ну, випий, то зігрієшся, в тебе ж там є? — кажу йому.

— Нема!

— Пірнула?

— Ні, до того, як перекинувся, пірнула!

— Ага! Розумію! — кажу.

А гуси летять, а гуси легять!

І все на те місце, де була бочка, сідають.

— Ну, що ж далі? — питає приятель.

— Кричи, — кажу:

Гуси, гуси, гусенята, Візьміть мене на крилята Та понесіть до матінки.

— До матінки, — каже він, — далеко! А от якби на піч!

1950